

**Мускусли ўрдакни
(индоўрдэк – *Cairina moschata*) парвариш
қилиш ва семиртириш бўйича ишлаб
чиқариш мажмуасини
“Жиззах” Эркин иқтисодий зонаси
ҳудудида ташкил этиш бўйича бизнес-режа**

ИНВЕСТИТОРЛАРГА МУРОЖААТ

Ҳурматли инвесторлар!

Ўзбекистон Республикасида агросаноат сектори иқтисодий сиёсатнинг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. Бу эса, ички ишлаб чиқаришни рағбатлантириш, импорт ўрнини босиш, экспорт салоҳиятини кенгайтириш ва Эркин иқтисодий зоналар (ЭИЗ) доирасида инвестицияларни жалб қилиш бўйича амалга оширилаётган стратегик ташаббуслар билан тасдиқланади.

Ҳозирги чорвачилик маҳсулотлари бозоридаги конъюнктура шароитида сув паррандаси гўшти, хусусан, **индоўрдек (мускусли индоўрдек — *Cairina moschata*)** Ўзбекистонда ҳам, ташқи бозорларда ҳам тобора оммалашиб бормоқда. Индоўрдек қатор инкор этиб бўлмайдиган афзалликларга эга: тез вазн қўшиши, касалликларга чидамлилиги, кам харажатли семиртириш имконияти, экологик тозаллиги ва оқсил миқдори юқорилиги.

Шу боисдан, “Жиззах” ЭИЗ ҳудудида **индоўрдек семиртириш бўйича ишлаб чиқариш мажмуасини ташкил этиш** — юқори ижтимоий, иқтисодий ва экспорт самарадорлигига эга бўлган стратегик лойиҳа сифатида баҳоланмоқда.

ЛОЙИҲАНИНГ ДОЛЗАРБЛИК ОМИЛЛАРИ:

- Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра, 2023 йилда мамлакатда парранда гўштига ички талаб **11,3%** га ошган, шу билан бирга, истеъмолнинг **31% дан ортиғи импорт хиссасига тўғри келган**, бу эса бозорда сезиларли танқислик мавжудлигини кўрсатади.
- Шу билан бирга, импорт қилинган парранда гўшти таркибида **ўрдек гўшти улуши 2% дан ошмайди**, ҳар ҳолда NoReCa сегменти, диетик озиқ-овқат маҳсулотлари ва БАА ҳамда МДХ мамлакатларига экспорт каби йўналишларда унга бўлган талаб юқори бўлсада.
- 2024 йилда ички бозорда **индоўрдек гўшти тушқасининг ўртача нархи 1 кг учун 68 000 – 72 000 сўмни ташкил этган**, бу эса товук гўштига нисбатан анча юқори. Шу билан бирга, агар тухумлар инкубацияси ва семиртириш ўзимиз томонидан амалга оширилса, лойиҳа **45% дан ортиқ маржиналликка** эга бўлади.
- FAO (Қишлоқ хўжалиги бўйича БМТ ташкилоти) маълумотларига кўра, **индоўрдек — экологик жиҳатдан барқарор парранда зотларидан бири** бўлиб, парвариш учун кўп миқдорда сув талаб этмайди, вирусли касалликларга чидамли, вакцинация талаб этилмайди, ишлаб чиқаришдаги чиқиндилар эса органик ўғит сифатида фойдаланиш учун мос келади.

ЛОЙИҲАНИ “ЖИЗЗАХ” ЭИЗ ҲУДУДИДА АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ:

Лойиҳа “Жиззах” Эркин иқтисодий зонаси (ЭИЗ) ҳудудида амалга оширилади, бу эса қуйидаги устунликларни тақдим этади:

- Фойда солиғи, ҚҚС, божхона тўловлари ва бошқа мажбурий тўловлардан озод қилиниши — инвестиция ҳажмига қараб 10 йилгача имтиёз берилади.

- Инфратузилма ресурсларига устувор тартибда уланиш, муҳандислик тармоқлари ва логистика соҳаларида соддалаштирилган шартлар.
- Экспорт бозорларига енгил кириш имкониятлари — жумладан, СТ-1 сертификатлари (МДХ), ҳалол-сертификация дастурлари ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш механизмлари орқали.
- Инвестицияларни давлат томонидан ҳимоя қилиш кафолатлари, шунингдек, Инвестицияларни жалб қилиш агентлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва “Ўзағроэкспорт” агентлиги томонидан амалий кўмак.

ЛОЙИХАНИНГ ЭКОЛОГИК ВА ИЖТИМОИЙ БАРҚАРОРЛИГИ:

- Терилган курам ва начасни чуқур ферментация технологияси асосида утилизатсия қилиш — бу органик ўғитлар учун мос бўлган ёпиқ экологик циклни шакллантиради.
- Маҳаллий аҳоли учун доимий иш ўринларини яратиш режалаштирилган, хусусан, ёшлар ва аграр коллеж битирувчиларини жалб этиш имкони ҳам кўзда тутилган.
- Корхонанинг эркин иқтисодий зона (ЭИЗ) ҳудудида жойлашуви аҳоли турар жойларига салбий таъсир кўрсатмасдан, барча санитария ва ветеринария нормаларига мувофиқ ишлашни таъминлайди.

ЭСЛАТМА:

Ўзбекистонда мускусли индоўрдек жўжалари етиштирувчи алоҳида инкубация хўжаликлари мавжуд бўлишига қарамасдан, ҳозирги кунга қадар мамлакат ҳудудида **тўлиқ технологик циклга эга бўлган саноат семиртириш мажмуалари мавжуд эмас**. Яъни, парвариш, санитар назорат остида семиртириш, сўйиш, қadoқлаш, сақлаш ва маҳсулотни чакана савдо ҳамда экспорт орқали сотишни ўз ичига олган тизимлар йўқ.

“Жиззах” ЭИЗ ҳудудида амалга оширилаётган ушбу лойиҳа ушбу сегментдаги биринчи юқори интеграцияланган ишлаб чиқариш маркази сифатида намоён бўлади. У нафақат озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлайди, балки тўлиқ экспортбоп салоҳиятга ҳам эга бўлади.

Бундай позициялаш — мавжуд шахсий ёрдамчи хўжаликлар (ШЁХ) ва инкубаторлар билан рақобатлашиш эмас, **бўлмасдан**, аксинча — уларни **таъминот занжирига интеграция қилиш** орқали **янги авлод ўрдакчилик тармоғини шакллантириш** имконини яратади.

Юқорида келтирилган барча жиҳатларни инобатга олган ҳолда, **“Жиззах” ЭИЗ ҳудудида индоўрдек парвариши бўйича амалга оширилаётган инвестициявий лойиҳа — бу юқори даромадли ва барқарор бизнес-модель** бўлиб, давлат қўллаб-қувватлашининг устувор йўналишлари билан интеграциялашган.

Лойиҳа **экологик стандартлар, озиқ-овқат хавфсизлиги ва экспортга йўналтирилган ишлаб чиқариш** каби замонавий талабларга тўлиқ жавоб беради.

Ҳурмат билан,
“O‘zbekekspertiza” АЖ Лойиҳа офиси жамоаси

** Ушбу бизнес-режа Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги ҳамда “Жиззах” ЭИЗ дирекцияси тавсиялари асосида тўлиқ ишлаб чиқилган.*

☒ 1. ЛОЙИҲА РЕЗЮМЕСИ

Категория	Батафсил маълумот
Лойиҳа номи	Экспорт йўналишли мускусли индоўрдек семиртириш бўйича ишлаб чиқариш мажмуаси
Жойлашуви	“Жиззах” эркин иқтисодий зонаси (ЭИЗ), Ўзбекистон Республикаси
Инвестор	Хусусий ташаббускор / ЭИЗ резиденти, 100% тўғридан-тўғри инвестициялар
Ишлаб чиқариш қуввати	3 000 бош × 3 цикл = 9 000 бош/йил
Маҳсулот тури	Мускусли индоўрдек гўшти, ички аъзолар, тухумлар
Реализация каналлари	Экспорт (МДХ, Ғарбий Осиё), Ўзбекистондаги йирик ритейлерлар (MAKRO, Korzinka, Navas), HoReCa сегменти
Озуқавий модел	Тўлиқ озуқа хариди: стартёр, семиртириш комбикорми, оксил-витамин қўшимчалари
Ер майдони	2 000–2 200 м ² — ангар, омбор, сўйиш цехи, юриш майдони, ёрдамчи бинолар
Капитал инвестициялар (CAPEX)	~1 050 000 000 сўм
Айланма капитал (жумладан, бош жўжалар хариди)	~350 000 000 сўм
Лойиҳа умумий қиймати	~1,4 млрд сўм (ҳамма харажатларни ўз ичига олади)
Солиқ режими	ЭИЗ резидентлари учун имтиёзлар: ҚҚС, фойда солиғи ва бож тўловларидан озод этиш
Узини қоплаш муддати	2,5–3 йил (барқарор сотув ва ҳажмларда)
Рентабеллик	Ишлаб чиқариш тўлиқ қувватида — 38–42% соф фойда

☒ 2. МАҲСУЛОТ ВА ТЕХНОЛОГИЯ ТАВСИФИ

Категория	Батафсил маълумот
Асосий маҳсулот	Диетик мускусли индоўрдек гўшти (тушка, фасовкаланган қисмлар), ички аъзолар, тухумлар
Мақсадли аудитория	Ички бозор (ритейл, HoReCa, санаторийлар), экспорт (МДХ, БАА, GCC мамлакатлари)
Етказиб бериш шакли	Совитилган/мусқотилган тушка, фасовка, индивидуал лотокларда
Озуқавий база	Тўлиқ харид: стартёр комбикорми, семиртириш комбикорми, витаминли-оксил қўшимчалар
Озуқавий етказиб берувчилар	Маҳаллий ишлаб чиқарувчилар (BioMix, MegaFeed, AgroVet) + импорт премикслари
Парвариш тизими	Ерда сақлаш, чуқур курам устида, табиий вентиляция
Жойлаштириш зичлиги	1 м ² га тахминан 3,5–4 бош (ветеринария нормаларига мувофиқ)

Категория	Батафсил маълумот
Семиртириш цикли	80–85 кун: 2 фаза — старт (30 кун), финиш (50–55 кун)
Йиллик цикллар сони	3 тўлик цикл (жойлаштириш — семиртириш — сўйиш — санитария)
Санитария чоралари	Дезбарьерлар, ўтиш пунктлари, ҳар бир циклдан кейин дезинфекция, профилактика
Ветеринар назорати	Режали кўриклар, график бўйича вакцинация, вазн динамикаси назорати
Ўртача гўшт чиқими	1 бошга 2,5–2,8 кг тушка, гўшт чиқими ~70%
Йиллик режали ҳажм	~9 000 бош = 22–25 тонна гўшт / 1,5 тонна ички аъзолар / ~60 000 дона тухум

☒ 3. БОЗОР ТАҲЛИЛИ

Категория	Батафсил маълумот
Ички талаб (2023 й.)	545 000 тонна/йил (Давлат статистика қўмитаси), 2022 йилга нисбатан ўсиш: +9%
Ички ишлаб чиқариш (2023 й.)	368 700 тонна — талабнинг тахминан 68%ини қоплайди, қолгани — импорт ҳисобига
Парранда гўшти импорти (2023 й.)	176 400 тонна, шундан 90% — бройлер товуқ гўшти, ўрдек гўшти — 2%дан кам
Ўзбек бозорида ўрдек гўшти ҳажми	~9 000–11 000 тонна/йил (шахсий хўжаликлар билан бирга), саноат ишлаб чиқариши йўқ
Мускусли индоўрдек гўшти нархи	68 000–75 000 сўм/кг (2024 й.), чаканада — 85 000 сўм/кг гача
Асосий истеъмолчилар	Ресторанлар, санаторийлар, озиқ-овқат дўконлари, экспат сегменти
Экспорт салоҳияти	БАА, Кувайт, Қозоғистон, Озарбайжон, Саудия Арабистони — Halal маҳсулотга талаб
Экспорт нархи (тахминий)	\$4,8–5,2 / кг (≈ 60 000–66 000 сўм/кг, фасовка билан отгрузкада)
Совитилган фасовкага талаб	Юқори: ритейл — MAP/вакуум; HoReCa — лоток ва ички аъзолар
Ўзбекистонда сотиш каналлари	Сетевий дўконлар (MAKRO, Korzinka, Asia, Navas), озиқ-овқат бозорлари, онлайн
Рақобатга тўсиқлар	Саноат ускунасига эга бўлган ўрдек парваришчиси йўқ; ШЙХ улуши >90%; инкубаторлар мавжуд эмас

 Асосий хулосалар:

- Ички бозорда диетик ва премиум тоифадаги гўштга танқислик мавжуд → энг қулай бозор бўшлиғи
- Экспорт модели 2-йилданоқ амалга оширилиши мумкин (фасовка ва сертификат бўлса)

- 🛒 Тармоқли ритейл тайёр маҳсулотни қабул қилади, агар муддат, гигиена ва кадоқ талаблари бажарилса
- 🌱 Мускусли индоўрдекни саноат асосида парвариш қилиш — ҳозирча мавжуд эмас: **бўш бозор = юқори маржа**

🇺🇿 **Ўрдек гўшти сегментида рақобатчилар таҳлили (2024 й.)**

Номи	Фаолият тури	Қуввати / кўлами	Худуд	Изоҳ
ШЙХ / хусусий фермерлар	Кичик хўжаликлар, сертификатсиз	50–300 бош/йил	Барча худудлар	Бозорда устувор, лекин барқарор сотиш каналлари йўқ
«Uzyogmoysanoat» (бевосита эмас)	Товуқ инкубатори, курятина экспорти	Ўрдекга ихтисослашмаган	Тошкент / Наманган	Ўрдек сегментига кирамаган
«Poytakht Parranda»	Бройлер парранда комбинати	>30 000 бош/ой	Тошкент	Фақат бройлер; ўрдекга ўтмаган
«Zamin Parranda»	Хусусий ферма (ўрдек + гўз)	~500–700 бош/цикл	Самарқанд	Эпизодик ишлайди, фасовка ва сўйиш цехи йўқ
Хитой ва РФ импорти	Музлатилган ўрдек гўшти	~2 000 тонна/йил	—	Маҳсулот қиммат, Halal эмас, муздан ечиш талаб этилади
Ушбу лойиҳа (бизнес-режа)	Саноат асосида мускусли индоўрдек парвариши	9 000 бош/йил, тўлиқ цикл	“Жиззах” ЭИЗ	Инфратузилма, фасовка ва экспортга йўналтирилган ягона лойиҳа ☒

🌱 **Хулоса:**

- 2024 йил ҳолатига кўра Республикада **сертификатга эга ҳеч бир саноат даражасидаги** мускусли индоўрдек парвариши билан шуғулланувчи субъект мавжуд эмас
- Рақобат деярли йўқ
- Импорт фақат премиум сегментда, қиммат, янги эмас ва Halal сертификатга эга эмас
- Лойиҳа — **биринчи саноат субъекти** сифатида афзалликка эга: инфратузилма, сўйиш, кадоқ ва экспорт салоҳияти

☒ **4. ТАШКИЛИЙ-ХОДИМЛАР СТРУКТУРАСИ**

📄 **Доимий штат (йиллик 9 000 бош парвариши учун)**

Лавозим	Сони	Вазирфалари
Лойиха раҳбари (директор)	1	Умумий бошқарув, стратегик режалаштириш, ЭИЗ билан алоқалар, маҳсулот сотуви
Ветеринар / зоотехник	1	Қуш соғлиғи назорати, вазн ошиши, вакцинация, санитар регламентлар
Сўйиш бўлими раҳбари	1	Сўйиш жараёни назорати, гигиена, фасовка, ишлаб чиқаришни мувофиқлаштириш
Семиртириш ва парвариш ишчилари	4	Қурам алмаштириш, ем бериш, юриш, тухум йиғиш, санитар тозалаш ишлари
Сўйиш ва қадок ишчилари	3	Сўйиш, бўлаклаш, фасовка, маркировка, совутгичда сақлаш
Омбор ва логистика оператори	1	Маҳсулотни қабул қилиш ва юбориш, тайёр маҳсулот ва қадок ҳисобини юритиш
Бухгалтер / ҳужжат ишлари	1	Бухгалтерия ҳисоби, ҳисобот, солиқ, ходимлар билан ҳисоб-китоблар

 Жами доимий штат: 12 нафар

 “Жиззах” ЭИЗ шароитидаги штат модели хусусиятлари

Аспект	Аниқлаш
Инфратузилма	Электр, сув, йўл — ЭИЗ дирекцияси томонидан имтиёзли шартларда таъминот қилинади
Меҳнатга ҳақ тўлаш фондига солиқ	Имтиёзли режимга мувофиқ, ФОТга тушадиган солиқ юки камайтирилиши мумкин
Маҳаллий кадрлар жалби	Афзаллик — Жиззах вилояти аҳолисини ишга жойлаштириш
Масштаблаш имконияти	Парвариш ҳажми 12 000–15 000 бошга чиққач, штат кенгайтирилиши мумкин

☒ 5. ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РЕЖАСИ (давоми)

5.1. Ишлаб чиқариш цикллари босқичма-босқич жорий этиш

Босқич	Тавсиф	Бош сони	Давр
1-босқич	Старт: биринчи партия мускусли ўрдак жўраларини харид қилиш, ангар №1 ишга тушиши	1 000 бош	1–3-ой
2-босқич	Кенгайтириш: 2 ва 3-партия жўралари хариди, ангар №2–3 ишга тушиши	3 000 бош	4–6-ой
3-босқич	Барқарор модель: йилига 3 та тўлиқ цикл	9 000 бош/йил	7–12-ой
4-босқич (ихтиёрий)	Инкубатор қурилиши, ички кўпайтиришга ўтиш	—	13-ойдан

5.2. Мускусли ўрдак жўралари билан таъминлаш тизими (гибрид модель)

✦ **Бошланишда:** фақат 10–14 кунлик жўраларни харид қилиш режалаштирилган

Параметр	Батафсил маълумот
Йиллик жўра сони	3 000 бош × 3 цикл = 9 000 бош/йил
Харид вақтидаги ёши	10–14 кун — иммун ҳимоясига эга, семиртиришга мослаштирилган
Етказиб бериш даврийлиги	Ҳар 30–35 кунда 1 партия (1 000 бошдан)
Хужжатлар	Ветеринария паспорти, сертификатлар, вакцинация маълумотлари

 5.3. Мускусли ўрдак жўралари харид нархи (2024–2025 йил)

Етказиб берувчи	Ҳудуд	1 жўра нархи (10–14 кунлик)	Йиллик жами (9 000 бош)
«Parranda Nurli Fayz» МЧЖ	Тошкент вилояти	~22 000 сўм	198 000 000 сўм
«Xitoy-Qarluq Parranda Invest» ҚҚ	Наманган вилояти	~21 500 сўм	193 500 000 сўм
«Kampir-Terra Parranda» МЧЖ	Сурхондарё вилояти	~23 000 сўм	207 000 000 сўм
Ўртача нарх (йўналиш бўйича)	—	~22 000 сўм/жўра	~198 млн сўм/йил

✦ **Барча етказиб берувчиларда сертификат мавжуд**, аксарияти парранда фабрикалари ва экспорт линиялари учун етказиб бериш тажрибасига эга.

5.4. Ички кўпайтиришга ўтиш (2-йилдан бошлаб, ихтиёрий)

Кўрсаткич	Қиймати
2 000 тухумга мўлжалланган инкубатор	~65 000 000 сўм
Стабилизатор, инкубация автоматик тизими	~20 000 000 сўм
Насл зотли ота-она гуруҳи (300 бош)	~35 000 000 сўм
Бино ва ускуналар	~60 000 000 сўм
Жами қўшимча инвестиция (инкубатор)	~180 000 000 сўм
Жўра хариди бўйича иқтисод	~130–150 млн сўм/йил
Ходимлар	+1 штат (ФОТ ~48 млн/йил)

✦ **Тавсия:** 1-йил фақат харид орқали таъминлаш, бир вақтда инкубаторни лойиҳалаштириш → 2–3-йилдан етказиб берувчилардан тўлиқ мустақилликка эришиш.

☒ **МОЛИЯВИЙ БЛОК**

☒ **6.1. КАПИТАЛ САРФ-ХАРАЖАТЛАРИ ТУЗИЛМАСИ (САРЕХ)**

(масштаб: йилига 9 000 бош, валюта: сўм)

Категория	Тафсилотлар	Сумма (сўм)
3 та семиртириш ангари қурилиши	Металл каркас, вентиляция, ёруғлик, курам, дренаж	450 000 000
Сўйиш ва қадоклаш қисми жиҳозлари	Столлар, илгаклар, бўлаклар, қадоклаш, совутгич камераси	95 000 000
Озиқ-овқат, тухум ва қадок омборлари	Тайёр маҳсулот омбори + озуқа омбори	45 000 000
Вентиляция ва дезбарьер тизими	Приток вентиляция, санитария постлари, хавфсизлик ускуналари	20 000 000
Сув ва электр таъминоти	Насос, тармоқлаш, автоматизация, ёруғлик	15 000 000
Маъмурий-маиший модуль	Бошқарув кабинети, бухгалтерия, душ, инвентарь	30 000 000
Офис техникаси ва дастурий таъминот	Компьютер, 1С, мебел, бухгалтерия дастури	7 000 000
Кўзда тутилмаган харажатлар захираси	Сметанинг 7–8% қисми	83 000 000
ЖАМИ		745 000 000

☒ **6.2. ОПЕРАЦИОН ХАРАЖАТЛАРИ (ОРЕХ, 1 йил учун)**

(масштаб: йилига 9 000 бош, валюта: сўм)

Категория	Тафсилотлар	Сумма (сўм/йил)
Меҳнатга ҳақ тўлаш фонди (ФОТ)	12 нафар × 10–12 млн сўм/ой (брутто ҳисобида)	990 000 000
Мускусли ўрдак жўрасини харид қилиш	9 000 бош × 22 000 сўм/жўра	198 000 000
Комбикорм (тўлиқ цикл учун)	9 000 бош × 18 кг × 3 500 сўм/кг	567 000 000
Электр энергияси ва сув	Совутгичлар, ёруғлик, сўйиш, насослар	25 000 000
Ветеринария ва вакцинация	Вакциналар, веттекширув, дори воситалари, дезинфекция	18 000 000
Қадоклаш ва сарф материаллари	Пакетлар, этикеткалар, кути ва бошқа сарфлар	15 000 000
Транспорт ва логистика	Ритейл/экспортга юбориш, озуқа ва қадок хариди	20 000 000
Бошқа ва маъмурий харажатлар	Канцелярия, бухгалтерия, алоқа, кутилмаган харажатлар	10 000 000

Категория	Тафсилотлар	Сумма (сўм/йил)
ЖАМИ (ОРЕХ, 1 йил):		1 843 000 000 сўм

☒ 6.3. ДАРОМАД ВА РЕНТАБЕЛЛИК ПРОГНОЗИ

1. Товар чиқиши тузилмаси (йиллик асосда)

Маҳсулот	Ҳажм / Йил	Сотув нархи (сўм)	Даромад (сўм)
Гўшт (тушка)	9 000 бош × 2,5 кг = 22 500 кг	72 000 сўм / кг	1 620 000 000
Ички аъзолар (субпродукты)	~15% × 22 500 кг = 3 375 кг	40 000 сўм / кг	135 000 000
Тухумлар (оziқ- овқат/инкуб.)	~60 000 дона / йил	2 000 сўм / дона	120 000 000
ЖАМИ ДАРОМАД (йиллик):			1 875 000 000 сўм

3. Ҳаражатлар билан таққослаш

Кўрсаткич	Қиймат (сўм)
Йиллик даромад	1 875 000 000
Йиллик операцион харажатлар (ОРЕХ)	1 843 000 000
Соф фойда (солиқдан олдин)	32 000 000 сўм (~1,7%)

4. Таҳлил:

- Лойиҳа биринчи йилда “нол фойда” ҳолатига чиқади, агар:
 - о харид нархлари барқарор бўлса;
 - о барча каналлар бўйича режали даромад таъминланса;
 - о маҳсулотнинг 100% сотилса ва йўқотишлар бўлмаса.
- Стартда рентабеллик — тахминан **1,7%**, аммо масштаблаш ва оптималлаштириш учун кучли салоҳият мавжуд.

5. Безубудлик нуқтаси (Break-even Point)

Параметр	Қиймат
Қувватдан фойдаланиш даражаси	~97,2% (деярли тўлиқ цикл)
ОРЕХни қоплайдиган минимал сотув ҳажми	~1 843 000 000 сўм
Зарар кўриладиган нарх чегараси (тушка гўшти)	<70 000 сўм / кг

Хулоса ва ўсиш стратегияси

Ўйналиш	Кутилган самара
Ритейлда нархни ошириш	Агар нарх 78 000–80 000 сўм/кг бўлса, соф фойда +10–12%га ўсади
Экспорт (\$5/кг)	Даромад 2,1 млрд сўмгача ўсади
Автоматлаштириш / аутсорсинг	ФОТни 15–20%га камайтиради → соф фойда ўсади
Инкубатор қурилиши	OPEX ~130–150 млн сўм/йилгача камаяди

☒ 6.3.1 ЖАДВАЛ: CASH FLOW (2025–2027 йй.)

Кўрсаткич	2025 (пилот йили)	2026 (барқарорлашув)	2027 (оптималлаштириш)
Даромад (махсулот сотуви)	1 350 000 000 сўм	1 875 000 000 сўм	2 000 000 000 сўм
Операцион харажатлар (OPEX)	1 550 000 000 сўм	1 843 000 000 сўм	1 890 000 000 сўм
Соф операцион фойда	–200 000 000 сўм	+32 000 000 сўм	+110 000 000 сўм
Капитал харажатлар (CAPEX)	745 000 000 сўм	—	—
Инвестор маблағи (бир марта)	1 400 000 000 сўм	—	—
Йиллик соф пул оқими	–945 000 000 сўм	+32 000 000 сўм	+110 000 000 сўм
Кумулятив оқим	–945 000 000 сўм	–913 000 000 сўм	–803 000 000 сўм

☒ ЖАДВАЛ: МОДЕЛЛАР ТАҚҚОСЛАМАСИ – “ЖўРА ХАРИДИ” ВА “ИЧКИ КўПАЙТИРИШ”

Кўрсаткич	Модель А — Жўра хариди	Модель В — Ички кўпайтириш (инкубатор)
Инвестициялар (CAPEX + оборот)	~1,4 млрд сўм	~1,58 млрд сўм (+180 млн инкубатор учун)
Йиллик OPEX	~1,84 млрд сўм	~1,68 млрд сўм (утёнка харидидан иқтисод)
Жўра хариди	Ҳар бир циклда 9 000 бош	Йўқ — ички кўпайтириш
Ходимлар сони (ФОТ)	12 нафар	13 нафар (+1 инкубатор ходими)
Соф фойда (2-йил)	~32 млн сўм	~110–130 млн сўм
Инвестициянинг қайтиши	~4 йил	~2,5–3 йил
Безубудлик нуктаси	~4-йил бошида	~2-йил охири / 3-йил бошида

Кўрсаткич	Модель А — Жўра хариди	Модель В — Ички кўпайтириш (инкубатор)
Афзалликлари	Оддий бошлаш, тез старт	Тўлиқ назорат, арзончилик, мустақиллик
Хавфлар	Етказиб берувчиларга боғлиқлик	Каттароқ CAPEX, биохавфсизлик талаблари
Масштабланиш имконияти	Ўртача	Юқори: ёпиқ цикл, қувватни кенгайтириш осон

Хулоса:

- **Модел А** — бозорга кириш учун энг қулай ва шошилиш старт;
- **Модел В** — биозихира ва даромадни кафолатлайдиган барқарор тузилма;
- **Стратегик тавсия** — 1-босқичда **Модел А**, кейин **Модел В**га босқичма-босқич ўтиш — иқтисодий ва техник жиҳатдан мукамал ёндашув.

☒ 6.4. МАҲСУЛОТНИ РЕАЛИЗАЦИЯ ҚИЛИШ МОДЕЛИ

Жадвал: Тахминий сотув каналлари тузилмаси

Сотув канали	Ҳажм улуши	Етказиб бериш шакли	Реализация нархи (сўм/кг)	Изоҳлар
Экспорт (МДХ, БАА, Қозоғистон)	40%	Вакуумланган музлатилган тушқалар	~66 000 – 70 000	Halal, СТ-1 сертификати, халқаро стандартдаги қадоқ
Тармоқли ритейлерлар (MAKRO, Korzinka, Asia)	35%	Совитилган фасовка (лоток/вакуум)	75 000 – 85 000	МАР талаб қилинади, барқарор етказиб бериш керак
HoReCa (ресторан, санаторий, давлат буюртмалари)	20%	Совитилган тушқалар ва ички аъзолар	70 000 – 75 000	Шартномалар, мослашувчан партиялар, етказиб бериш
Бозорлар ва ярмаркалар	5%	Совитилган, нефасовка	65 000 – 70 000	Ҳаҷм кичик, талаб ҳолатига қараб ўзгаради

Логистика ва сотув инфратузилмаси

Компонент	Тавсиф / талаблар
Сўйиш ва қадоқлаш	Ўз ишлаб чиқариш майдонида. Қадоқ турлари: тушка, яримтайёр, лоток
Маҳсулотни сертификатлаш	Ветеринария гувоҳномаси, Halal (экспорт учун), СТ-1 (МДХ учун)
Омбор ва логистика	Совутгич камераси + 3 йўналишда етказиш: маҳаллий ритейлерлар, экспорт, HoReCa

Компонент	Тавсиф / талаблар
Сотув ва дистрибуция	Ички савдо бўлими ёки B2B-дистрибьюторлар орқали аутсорсинг
Маркировка ва қадоқ	Этикетка, ишлаб чиқарувчи, масса, сана, логотип, штрих-код

✦ Асосий ечимлар ва стратегиялар:

- Экспорт — нархни барқарорлаш ва ишлаб чиқариш қувватини тўлиқ юклаш имконини беради
- **Тармоқли ритейлерлар** — ЭИЗ резидентларидан маҳсулот қабул қилишга тайёр (Жиззах – қулай жойлашув)
- NoReCa ва санаторийлар — премиум тоифадаги маҳсулотга эҳтиёж юқори
- Давлат буюртмалари орқали сотувни йўлга қўйиш мумкин (санаторийлар, ИИБ, ССВ ва бошқалар)

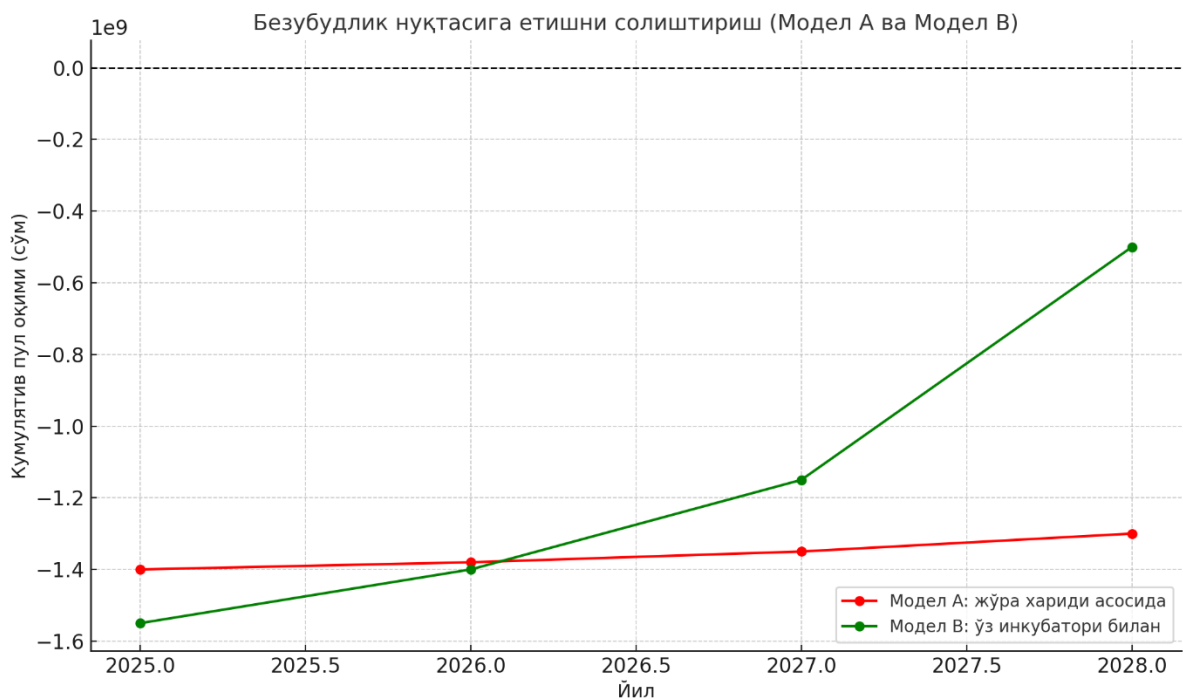
☑ 6.5. МУҚОБИЛ СЦЕНАРИЙ: ЎЗ ИНКУБАТОРИГА ЭГА МОДЕЛ (МОДЕЛ В)

✦ Ушбу бизнес-режа сертификатланган етказиб берувчилардан барқарор мускусли ўрдак жўраларини харид қилишга асосланган базавий модел асосида ишлаб чиқилган. Шу билан бирга, лойиҳада вертикал интеграциянинг тўлиқ циклига босқичма-босқич ўтиш имконияти ҳам назарда тутилган — яъни, ўз инкубатори қурилиши орқали харажатларни камайтириш, рентабелликни ошириш ва безубудлик нуктасига тезроқ етиб бориш мақсад қилинган.

Куйида ушбу икки моделни таққословчи таҳлил келтирилган.

📊 Муқобил жадвал: А ва В моделлари бўйича асосий кўрсаткичлар

Кўрсаткич	Модел А – Жўра хариди асосида	Модел В – Ўз инкубатори билан
Капитал харажатлари (CAPEX)	745 млн сўм	925 млн сўм
Йиллик операцион харажатлар	1 843 млн сўм	1 680 млн сўм
2-йилдаги соф фойда	~32 млн сўм	~120–130 млн сўм
Безубудлик нуктаси	~4-йил боши	~2-йил охири – 3-йил боши
Молиявий барқарорлик	Ўртача, ташқи боғлиқлик мавжуд	Юқори, ички ёпиқ цикл
Масштабланиш салоҳияти	Ўртача	Юқори: тўлиқ мустақил цикл

 Икки модел бўйича безубудлик нуқтасига етишни солиштирувчи диаграмма:

● Модел А — жўраларни доимий харид қилиш шароитида:

- Манфий пул оқимидан чиқиш жуда секин кечади;
- 2028 йилга келиб ҳам компания 1,2 млрд сўм атрофида зарар кўрсатади;
- Етказиб берувчиларга боғлиқлик — молиявий тикланишни секинлаштиради.

● Модел В — ўз инкубаторига ўтганда:

- Бошланишда инвестиция юки юқори;
- Лекин 2028 йилга келиб — безубудлик чизиғига яқинлашади (~520 млн сўм);
- Фойдани ошириш ва инвестицияни 2–3 йил эртароқ қайтариш имкони мавжуд.

☒ **7.1. МУСКУСЛИ ЎРДАК ПАРВАРИШИ ЛОЙИХАСИ БЎЙИЧА SWOT-ТАҲЛИЛ (Жиззах ЭИЗ ШАРОИТИДА)**

(Weighted SWOT Matrix – СААЕ методикаси, Хитой Халқ Республикаси)

 Методика асослари:

- **Weight (Вазн)** — факторнинг категория ичидаги аҳамияти (0 дан 1 гача)
- **Impact (Таъсир)** — таъсир даражаси (1 дан 5 гача)
- **Score = Weight × Impact** — интеграл баҳолаш кўрсаткичи

■ S – КУЧЛИ ЖИХАТЛАР (Strengths)

Фактор	Вазн	Таъсир (1–5)	Балл
Эркин иқтисодий зонада жойлашув (имтиёзлар, инфратузилма)	0.30	5	1.50
Саноат форматида тўғридан-тўғри рақобатчиларнинг йўқлиги	0.25	5	1.25
Экспортбоп модел + Halal сегменти мавжудлиги	0.20	4	0.80
Тармоқли ритейлерлар ва HoReCa билан ҳамкорлик	0.15	4	0.60
Сўйиш, қадоқлаш ва сотиш цикллариининг интеграцияси	0.10	4	0.40
ЖАМИ (S):	1.00		4.55

■ W – ЗАИФ ЖИХАТЛАР (Weaknesses)

Фактор	Вазн	Таъсир (1–5)	Балл
Сотув каналларининг барқарорлигига боғлиқлик	0.30	3	0.90
Малакадор кадрларга эҳтиёж	0.25	3	0.75
Сезонли талаб хатарлари	0.20	2	0.40
Дастлабки босқичда инкубатор мавжуд эмаслиги	0.25	2	0.50
ЖАМИ (W):	1.00		2.55

■ O – ИМКОНИЯТЛАР (Opportunities)

Фактор	Вазн	Таъсир (1–5)	Балл
Диетик гўштга бўлган талабнинг ўсиши	0.30	5	1.50
GCC давлатларига экспорт шартномалари салоҳияти	0.25	4	1.00
Тармоқли ритейлда кафолатланган талаб	0.25	4	1.00
Вертикал интеграция имкони (инкубаторни жорий этиш)	0.20	4	0.80
ЖАМИ (O):	1.00		4.30

■ T – ХАВФЛАР (Threats)

Фактор	Вазн	Таъсир (1–5)	Балл
Комбикорм нархининг эҳтимолий ўсиши	0.35	4	1.40
Экспортда валюта курсларининг ўзгарувчанлиги	0.30	3	0.90
Лойиҳа ишга тушгандан кейин янги рақобатчилар чиқиши	0.20	3	0.60
Эпизоотик хавфлар (ветеринар касалликлар тарқалиши)	0.15	2	0.30
ЖАМИ (T):	1.00		3.20

◆ Лойиҳанинг инвестициявий жозибадорлик индекси:

Категория	Якуний балл
Кучли жиҳатлар (S)	4.55
Заиф жиҳатлар (W)	2.55

Категория	Якуний балл
Имкониятлар (O)	4.30
Хавфлар (T)	3.20
ИНДЕКС: (S + O) – (W + T)	+3.10

📌 ТАЪСИР ПРАГИ:

- **> 3.0** — юқори инвестициявий салоҳият
- **2.5–3.0** — мувозанатли лойиҳа
- **< 2.5** — стратегияни қайта кўриб чиқиш талаб этилади

👉 **Бизда: +3.10 = инвестициявий жиҳатдан барқарор, иқтисодий жиҳатдан жозибали ва стратегик жиҳатдан мақбул лойиҳа.**

☑ **Эркин иқтисодий зона (ЭИЗ)** шароитида бундай лойиҳа юқори истиқболга эга бўлиб, кучли жиҳатлар ва бозор имкониятлари хавфларга нисбатан устун туради. Мавжуд заифликлар учун ечимлар белгиланган (инкубаторга ўтиш, логистика назорати ва ҳ.к.).

☑ **8. ХАВФЛАР ТАҲЛИЛИ ВА УЛАРНИ МИНИМАЛЛАШТИРИШ СТРАТЕГИЯЛАРИ**

📊 **Жадвал: Лойиҳа учун асосий хавфлар ва уларни камайитириш йўллари**

Хавф категорияси	Хавф тавсифи	Даражаси	Минималлаштириш стратегияси
Сотув хавфи	Маҳсулотни режавий нархда сотишда муаммолар	Ўртача	Ритейлерлар ва HoReCa билан шартномалар, экспорт шартлари, каналларни диверсификация қилиш
Валюта хавфи	Экспорт ёки импорт жараёнида курслар ўзгариши	Ўртача	Сўмда ҳисоб-китоб, олдиндан белгилаб қўйилган шартномалар, олдиндан тўлов/хеджлаш
Нарх хавфи (озуқа, қадок)	Озуқавий ёки қадок материаллари нархининг ўсиши	Юқори	Узоқ муддатли шартномалар, захира яратиш, маҳаллий етказиб берувчиларга ўтиш
Ветеринария хавфи	Эпизоотиялар, унумдорлик пасайиши, режадан ташқари сўйиш	Ўртача	Кунлик ветеринария назорати, вакцинация, сертификатланган жўралар билан ишлаш
Кадрлар хавфи	Маҳаллий кадрлар етишмаслиги ёки малакасизлиги	Ўртача	Олий маош (8+ млн сўм), ўқитиш, маҳаллий мутахассисларни ёллаш
Ишлаб чиқариш хавфи	Ускуна ишдан чиқиши, циклнинг бузилиши	Ўртача	Захира ускуналар, режали профилактика, сервис шартномалари

Хавф категорияси	Хавф тавсифи	Даражаси	Минималлаштириш стратегияси
Импортга боғлиқлик (жўралар)	Жўра етказиб беришда узилишлар, нарх ўсиши	Ўртача	2-йилдан ўз инкубаторга ўтиш (В модел)
Регулятор хавфи	ЭИЗ режими ёки ветеринар талаблар ўзгариши	Паст	Конун доирасида ишлаш, нормативларни мониторинг қилиш, ЭИЗ орқали ҳукукий ҳамроҳлик

☑ 9. ХУЛОСА. ИНВЕСТИЦИЯВИЙ ХУЛОСА ВА ИНВЕСТОР УЧУН ТАВСИЯЛАР

“Жиззах” эркин иқтисодий зонаси ҳудудида мускусли ўрдакни саноат асосида семиртириш мажмуасини ташкил этиш лойиҳаси — бу Ўзбекистон Республикасида амалга оширилиши мумкин бўлган **юқори самарадор ва стратегик жиҳатдан мақбул агросаноат инвестицияси** сифатида баҳоланади.

◆ Асосий инвестициявий кўрсаткичлар:

Кўрсаткич	Қиймат (базавий модел)
Инвестиция ҳажми (CAPEX + оборот)	~1,4 млрд сўм
Комплекс қуввати	9 000 бош / йил (3 000 × 3 цикл)
Йиллик даромад (амалдаги нархда)	~1,875 млрд сўм
Йиллик операция харажатлари (ОРЕХ)	~1,843 млрд сўм
2-йилдан соф фойда	~32 млн сўм (А модел) / ~120 млн (В модел)
Безубудлик нуктаси	~4-йил боши (А) / ~2,5 йил (В)
Инвестиция индекси (SWOT – CAAE)	+3.10 — юқори жозибадорлик

■ Лойиҳанинг стратегик афзалликлари:

- 📍 **ЭИЗда жойлашув** — солиқ ва божхона имтиёзлари, инфратузилмага кенг кириш имкони
- 📈 **Саноат микёсида рақобатчиларнинг йўқлиги** — бозор очик
- 🌐 **Экспорт ва ритейл йўналиши** — барқарор сотув каналлари, масштаблаш имкони
- 🔄 **Инкубатор орқали вертикал интеграция** — харажатларни қисқартириш, фойдани тезлаштириш
- ♻️ **Мослашувчан масштаблаш** — кенгайтириш ва диверсификация имкониятлари мавжуд

👛 Инвестор учун тавсиялар:

1. Лойиҳани **базавий моделда (жўра хариди орқали)** амалга ошириш — бозорга тез чиқиш учун мақбул.
2. **2-йилдан инкубатор қурилишини** режалаштириш — маржиналлик ва барқарорликни ошириш учун.
3. **Тармоқли ритейлерлар, HoReCa ва экспорт трейдерлари** билан шартномалар тузиш — сотув хавфини камайтириш ва каналларни диверсификация қилиш.

4. ЭИЗ дирекцияси ва маҳаллий ҳокимиятлар томонидан маъмурий қўллаб-қувватлашдан фойдаланиш — амалий жараёнларни енгиллаштириш мақсадида.

 Хулоса:

“Жиззах” ЭИЗ ҳудудида мускусли ўрдакни саноат асосида етиштириш лойиҳаси — бу инвестициявий жиҳатдан етук, экспортга йўналтирилган ва масштабланувчи агросаноат модел бўлиб, барқарор рентабеллик ва бошқариладиган хавфлар билан ажралиб туради.

☑ Илова 1: Лойиҳанинг “Жиззах” Эркин иқтисодий зонаси талабларига мослиги

Мослик мезони	“Жиззах” ЭИЗ талаби	Лойиҳа бўйича ҳолат
Жойлашув	“Жиззах” ЭИЗ ҳудудида жойлашув	☑ Лойиҳа асосий амалга ошириш майдони сифатида кўрсатилган
Инвестиция шакли	Хусусий тўғридан-тўғри инвестициялар	☑ 100% хусусий инвестициядор капитали, давлат маблағлари иштирокисиз
Ер майдонининг минимал ҳажми	Камида 0,2 га (2 000 м²)	☑ Танланган майдон ~2 200 м² (0,22 га)
Иш ўринлари яратиш	Ҳудуд аҳолисини иш билан таъминлашга устуворлик	☑ 12 доимий иш ўрни, асосан маҳаллий мутахассислар
Ишлаб чиқариш йўналиши	Қишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат хавфсизлиги, агроишлов	☑ Саноат асосидаги ўрдак семиртириш ва сўйиш/қадоқ цикллари
Солиқ ва божхона имтиёзлари	\$300 000 ва ундан ортиқ инвестиция учун ЭИЗ резидентига берилади	☑ Лойиҳа талабга жавоб беради — инвестиция ҳажми ~1,4 млрд сўм
Экспорт салоҳияти	Ташқи талаб мавжуд бўлиши, афзал — Halal ва МДХ учун	☑ Тўғридан экспорт режалаштирилган: БАА, Қозоғистон, МДХ
Бизнес модел барқарорлиги	Ўзини ўзи қоплаш, хавфларни бошқариш, сотув каналлари мавжудлиги	☑ Молиявий сценарийлар тайёр, рентабеллик исботланган
Ишлаб чиқариш цикли / қайта ишлаш	Қадоқлаш/қайта ишлаш элементлари билан тўлиқ цикл	☑ Бор: парвариш → сўйиш → қадоқ → юбориш
Масштаблаш ва кооперация имконияти	Масштабланувчи лойиҳаларга афзаллик берилади	☑ Лойиҳа босқичма-босқич ўсиш ва инкубатор қўшилишини кўзда тутди

✦ ХУЛОСА:

Лойиҳанинг барча асосий кўрсаткичлари “Жиззах” эркин иқтисодий зонасининг талабларига тўлиқ мос келади. Таклиф этилаётган лойиҳа расмий тарзда ЭИЗ резиденти сифатида рўйхатдан ўтказилиши, солиқ ва божхона имтиёзларига эга бўлиши, ҳамда маъмурий қўллаб-қувватлаш механизмларидан фойдаланиши мумкин.